

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук,
професора Мних Ольги Богданівни
на дисертаційну роботу Островерх Ганни Євгенівни
на тему «Організаційно-методичне забезпечення управління розвитком
підприємств залізничного транспорту в умовах трансформацій»,
що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі
знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми наукового дослідження

Сьогочасна турбулентність зовнішніх змін, викликана процесами фрагментації глобального простору, зростанням геополітичної напруженості та конфліктів, наростанням економічних та екологічних викликів, стрімким розвитком технологій, зумовлює ще більше посилення конкурентного тиску на бізнес-суб'єкти і вимагає від останніх розроблення все більш інноваційних механізмів адаптації до таких трансформацій. Перебувають під впливом таких дестабілізуючих факторів і українські підприємства залізничного транспорту, які сьогодні мають не просто адаптуватися до мінливості зовнішнього середовища, а вистояти в умовах війни, вибудовуючи потенціал стійкості, що стане фундаментом для післявоєнного відновлення та довгострокового розвитку.

Тривалий час українські підприємства залізничного транспорту функціонують на межі власних можливостей, долаючи численні виклики, зумовлені зношеністю інфраструктури, необхідністю модернізації рухомого складу, змінами тарифної політики та нестабільністю фінансування. Попри ці труднощі, залізничний транспорт залишається ключовою ланкою міжнародних перевезень, що вимагає не лише адаптації до глобальних логістичних стандартів, а й інтеграції у мультимодальні транспортні системи та розвитку партнерських відносин із залізничними компаніями світу. У таких умовах саме стратегічна гнучкість стає визначальним фактором забезпечення конкурентоспроможності та стійкості підприємств залізничного транспорту, дозволяючи їм оперативно реагувати на виклики, трансформувати бізнес-моделі відповідно до нових реалій, впроваджувати інноваційні технології та вдосконалювати управлінські процеси.

Вище зазначене визначає доцільність формування принципово нового організаційно-методичного базису забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах трансформацій на основі розроблення прогресивного інструментарію komponування динамічного потенціалу і

підвищення їх стратегічної гнучкості, що і актуалізує дисертаційне дослідження Островерх Ганни Євгенівни, яке присвячене вирішенню даного завдання.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконувалася з урахуванням і відповідно до основних положень Стратегії АТ «Укрзалізниця» на 2019 – 2023 роки (затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 591-р), Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р), Стратегії людського розвитку (затверджена Указом Президента України від 02 червня 2021 р. № 225/2021).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, виконаного Островерх Г. Є. дослідження, базуються на застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів. Ключові положення, які містять наукову новизну, базуються на вивченні та опрацюванні автором результатів сучасних фундаментальних та прикладних досліджень українських і зарубіжних вчених з проблематики управління розвитком сучасних підприємств і забезпечення їх гнучкості та адаптивності, даних підприємств залізничного транспорту, Державної служби статистики України, періодичних видань, чинного законодавства, власних досліджень.

Висока обґрунтованість результатів зумовлена застосуванням сучасних методів дослідження – порівняльного аналізу і графічного методу, морфологічного аналізу, моделювання, аналогії та екстраполяції, систематизації і класифікації, системного, структурно-функціонального, експертного і розрахунково-аналітичного методів дослідження.

Структура роботи є логічною та цілісною, а її зміст повністю відповідає заявленій темі, що засвідчує завершеність дослідження. Поставлені завдання, наукова новизна та сформульовані висновки демонструють чітку відповідність роботи концептуальним вимогам дисертаційного дослідження.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 295 сторінок, у т. ч. основний текст займає 209 сторінок. Матеріали дисертації проілюстровано 74 рисунками, 23 таблицями та містять 5 додатків. Список використаних джерел налічує 300 найменувань.

Обґрунтованість та достовірність положень дисертації засвідчується також наведеними нижче теоретичними та прикладними розробками, пропозиціями і висновками, що були отримані в дисертаційній роботі, та послідовно, а головне логічно, висвітлені в ній. Перший розділ роботи присвячено дослідженню передумов забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в контексті цифровізації. У межах розділу: виконано ґрунтовне дослідження особливостей трансформації глобального бізнес-середовища під впливом наростання процесів фрагментації в світовій економіці та розкрито особливості функціонування транспортно-логістичних підприємств в таких трансформаційних умовах (С. 29-48); ідентифіковано ознаки інертності діяльності українських підприємств залізничного транспорту (С. 49-71); досліджено теоретичні підходи щодо визначення змісту поняття стратегічної гнучкості та споріднених до неї категорій (адаптація, адаптивність, гнучкість) і на основі цього розкрито авторське бачення категорії стратегічної гнучкості підприємств залізничного транспорту та виділено її різновиди (С. 71-92).

Другий розділ розкриває теоретико-методичні основи забезпечення управління розвитком підприємств залізничного транспорту. У межах розділу: вивчено змістовно-смісловне наповнення категорії «потенціал», підходи до класифікації видів та структуризації його елементів (С. 96-109) і обґрунтовано доцільність формування динамічного потенціалу як основи стратегічної гнучкості системи управління розвитком підприємств залізничного транспорту (С. 110-115); проведено оцінювання сформованого на сьогодні рівня динамічного потенціалу підприємств залізничної галузі (С. 116-139) і зважаючи на його критичне значення запропоновано реалізувати підхід до розвитку підприємств залізничного транспорту, що передбачає калібрування їх динамічного потенціалу (С. 140-147); сформовано комунікаційне середовище забезпечення стратегічної гнучкості системи управління розвитком підприємств залізничного транспорту за рахунок розбудови комунікаційної платформи (С. 147-167).

Третій розділ містить формування організаційно-економічних інструментів забезпечення управління розвитком підприємств залізничного транспорту в контексті трансформацій. У межах розділу: обґрунтовано доцільність подальшої трансформації організаційної структури підприємств залізничного транспорту для їх адаптації до динамічних змін бізнес-середовища шляхом впровадження механізму динамічної реконфігурації, що характеризується здатністю швидко змінювати дизайн організаційної структури, здійснювати перерозподіл функцій, оптимізувати роботу департаментів та інтегрувати нові інструменти керування (С. 171-195); забезпечити технологічну

гнучкість підприємств залізничного транспорту запропоновано шляхом реалізації однієї з альтернативних стратегій її досягнення (С. 196-210); сформовано кадрово-інтелектуальне забезпечення розвитку гнучкості підприємств залізничного транспорту (С. 210-240).

Кількість і якість літературних джерел, використаних у дисертації та зазначених у посиланнях, є достатньою. До списку літератури включено як фундаментальні наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, так і сучасні теоретичні розробки, що не лише узгоджуються з ними, а й доповнюють та вдосконалюють їх.

Загальний рівень розкриття Островерх Ганною Євгенівною наукових положень дає змогу оцінити дисертаційну роботу як завершене, достатньо обґрунтоване та достовірне дослідження, що містить значущі наукові результати.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальний аналіз матеріалів дисертації та наукових публікацій дозволяє підтвердити досягнення поставленої мети та сформульованих завдань, тобто автором отримано положення наукової новизни, що спрямовані на формування організаційно-методичного забезпечення управління розвитком підприємств залізничного транспорту в умовах трансформацій.

Основні положення наукової новизни зведено до двох груп результатів – удосконалені та ті, що отримали подальший розвиток.

1. Наукові результати, що являють собою удосконалення теоретико-методологічних та методичних положень:

- удосконалено підхід до розвитку підприємств залізничного транспорту, який ґрунтується на калібруванні їх динамічного потенціалу і передбачає можливість його реалізації залежно від значущості та глибини охоплення процесами трансформацій динамічних активів і можливостей підприємств галузі за трьома сценаріями: інертний, фрагментарний та адаптаційно-динамічний (С. 142-146);

- розроблено дизайн адаптивної організаційної структури підприємств залізничного транспорту, представлений як конгломерат модульно-інтеракційних компонентів бізнес-архітектури з механізмом динамічної реконфігурації, і який визначає складові та послідовність реалізації даного механізму (С. 185-195);

- запропоновано процедуру вибору та реалізації технологічної стратегії підприємств залізничного транспорту, яка окреслює поетапний процес

забезпечення технологічної гнучкості та передбачає реалізацію однієї з чотирьох альтернативних стратегій її досягнення: збереження в існуючому стані; гібридна автоматизація та роботизація; людино-машинна інтеграція; масштабна роботизація (С. 207-209);

- розвинуто механізм формування кадрово-інтелектуального забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту, що включає створення його знаннєвої підсистеми на засадах рефреймінгу і розкриває напрями та інструментарій розвитку компетенцій персоналу, конвергентності інтелектуальних та інформаційних систем і реконфігурації елементного складу кадрово-інтелектуального середовища (С. 230-237);

2. Набули подальшого розвитку:

- розкрито зміст та структурно-компонентний склад динамічного потенціалу підприємств залізничної галузі, які згруповані за критерієм гнучкості динамічних активів і можливостей (інноваційна, кадрово-інтелектуальна, інформаційно-цифрова, управлінська, технологічна, фінансова, реляційна, процесна складові). Це склало теоретичні положення щодо забезпечення розвитку динамічного потенціалу підприємств залізничного транспорту (С. 110-115);

- удосконалено модель формування комунікаційного середовища підприємств залізничного транспорту, в основу якої покладено розбудову комунікаційної платформи, яка поєднує її презентаційно-репутаційний, навчально-методичний, колаборативно-партнерський, активізаційно-консультативний структурні блоки (С. 161-167);

- сформовано теоретичні засади забезпечення управління розвитком підприємств залізничного транспорту за рахунок розкриття авторського визначення категорії стратегічної гнучкості підприємств залізничної галузі і виділення таких її різновидів як гнучкість транспортно-логістичних процесів, технологій, проєктування, організаційно-управлінських процесів, кадрів і комунікації (С. 89-92).

Авторські напрацювання становлять вагомий теоретичний і практичний внесок, викликаючи науковий інтерес.

Практична значущість результатів дослідження

Розроблені в дисертації теоретико-методичні положення і практичні рекомендації можуть бути використані в процесі розроблення стратегії управління розвитком підприємств залізничного транспорту і дозволять визначитися з ефективними інструментами реалізації динамічних можливостей підприємств залізничної галузі в трансформаційних умовах.

Результати дисертаційного дослідження отримали практичне застосування. Зокрема підхід до розвитку підприємств залізничного транспорту впроваджено в діяльність структурного підрозділу «Служба організації праці, заробітної плати і структур управління» Регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» (акт про впровадження №112/18-24 від 20 листопада 2024 р.), дизайн адаптивної організаційної структури підприємств залізничного транспорту використано в діяльності Управління статистики АТ «Укрзалізниця» (акт про впровадження № 182/12-26 від 16 грудня 2024 р.), пропозиції щодо формування знаннєвої підсистеми забезпечення реалізації динамічних можливостей підприємствами залізничного транспорту впроваджено в діяльність структурного підрозділу «Служба казначейства» Регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» (акт про впровадження № 269/19-25 від 28 січня 2025 р.). Теоретичні та практичні розробки, запропоновані в дисертації, використовуються в навчальному процесі Українського державного університету залізничного транспорту при викладанні дисциплін «Стратегічне управління», «Управління бізнесом», «Економічне управління підприємством», «Інноваційний розвиток підприємств», «Управління трудовим потенціалом підприємств», «Організаційна культура підприємств» і при виконанні кваліфікаційних робіт, що підтверджується актом впровадження від 18 грудня 2024 р.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях

Висновки дисертації та ключові пропозиції Островерх Г. Є., представлені у відповідних елементах наукової новизни, повною мірою та з належною аргументацією висвітлені у 25 наукових працях, серед яких: 12 статей у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних.

Про достатню апробацію свідчить суттєва кількість тез науково-практичних конференцій (13 тез доповідей). Загальний обсяг наукових праць складає 7,24 друк. арк., з них особисто автору належать 5,84 друк. арк.

У процесі оприлюднення наукових результатів було дотримано вимоги пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р. Це підтверджує достатність публікацій.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Островерх Ганни Євгенівни складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 295 сторінок, у т. ч. основний текст займає 209 сторінок. Матеріали дисертації проілюстровано 74 рисунками, 23 таблицями та містять 5 додатків. Список використаних джерел налічує 300 найменувань. Логіка дисертаційного дослідження підпорядкована поставленій меті та завданням, визначає структуру роботи. Структура дисертаційної роботи узгоджена з назвою, метою та завданнями дослідження. Оформлення дослідження повністю відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами від 31.05.2019 р.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Визнаючи вагомість наукових положень, викладених в дисертації, для стимулювання якісних змін у системі управління розвитком підприємств залізничного транспорту та її адаптації до трансформаційних викликів, і відзначаючи в цілому високий науковий рівень виконання дослідження, слід вказати на деякі недоліки, зауваження та дискусійні положення, що є у роботі.

1. Викликає зацікавлення дослідження особливостей трансформації глобального бізнес-середовища під впливом наростання процесів фрагментації в світовій економіці. Робота істотно виграла б, якби здобувачем було розглянуто більш детально й інші трансформаційні виклики для транспортних підприємств.

2. На С. 70, рис. 1.23 розкрито ознаки інертності діяльності українських підприємств залізничного транспорту. Однак, залишилася не зрозумілою доцільність виділення автором разом із організаційною, процесною, культурною та інвестиційною й трансформаційною інерцією.

3. Суттєвою науковою та практичною цінністю володіє підхід до розвитку підприємств залізничного транспорту, поданий на С. 143, рис. 2.18. Водночас постає питання щодо доцільності виокремлення інертного сценарію калібрування динамічного потенціалу підприємств залізничного транспорту, враховуючи ризики його практичної реалізації.

4. Беззаперечним науковим здобутком дисертанта є положення, які

стосуються розбудови комунікаційної платформи забезпечення інноваційно-цифрової трансформації підприємств залізничного транспорту (С. 165, рис. 2.29). Однак, робота істотно виграла, якщо б автором було деталізовано складові кожної із компонент даної цифрової платформи й інструменти комунікації суб'єктів.

5. При обґрунтуванні на С. 207-209 процедури вибору та реалізації технологічної стратегії підприємств залізничного транспорту на засадах гнучкості технологій, автору варто було б зупинитися також на визначенні конкретних інструментів забезпечення реалізації стратегічних альтернатив розвитку технологічної гнучкості підприємств залізничного транспорту

Загалом висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи, оскільки отримані результати є новаторськими, обґрунтованими, достовірними та належним чином доведеними.

Академічна доброчесність

Аналіз дисертаційної роботи Островерх Г. Є. дозволив дійти висновку, що в ній відсутні прояви академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації, тобто порушень академічної доброчесності у дисертації не має, що підтверджено перевіркою програмними засобами в УкрДУЗТ.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Островерх Г. Є. на тему «Організаційно-методичне забезпечення управління розвитком підприємств залізничного транспорту в умовах трансформацій» є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана на актуальну тему. За своїм змістом відповідає спеціальності 051 «Економіка». Отримані результати та висновки мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення.

Дослідження виконано на високому науковому рівні, а матеріал викладено чітко й обґрунтовано. Усі положення, результати та висновки є аргументованими. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, що засвідчують акти про впровадження, наведені у додатках до дисертації. Порушень академічної доброчесності у роботі не виявлено.

За змістом, актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю робота відповідає вимогам: пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р., а автор дисертації на тему «Організаційно-методичне забезпечення управління розвитком підприємств залізничного транспорту в умовах трансформацій», Островерх Ганна Євгенівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу і логістики
Національного університету
«Львівська політехніка»

Ольга МНИХ

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Роман БРИЛИНСЬКИЙ

Підписано у **Dubidoc**

Назва документа: ВІДГУК_Мних Ольга Богданівна (2)

Підписано: 13.06.2025 14:28:31

Підпис 1

П.І.Б.: МНИХ ОЛЬГА БОГДАНІВНА

РНОКПП: 2023409165

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису: 13.06.2025 14:28:31

Статус перевірки сертифікату: Сертифікат діє

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000DCDEBB011C716206